

12. 11. 2015

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Střet zájmů v obchodních korporacích

Jak postupovat v případě uzavírání smlouvy mezi obchodní korporací a osobou, která v ní vykonává funkci člena orgánu? Jak postupovat v případě, kdy se manželka člena orgánu obchodní korporace stane výkonným manažerem v konkurenční společnosti?

V praxi dochází poměrně často k situacím, kdy se zájmy člena orgánu obchodní korporace (nebo osob jemu blízkých) dostávají do konfliktu se zájmy samotné obchodní korporace. Pro takovéto situace právní úprava nově předepisuje postup, jehož smyslem a účelem je především ochrana korporace před rizikem zájmové kolize.

Základní druhy střetu zájmů

V občanském právu obecně platí zásada, že zastoupit jiného nemůže ten, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy zastoupeného, ledaže při smluvním zastoupení zastoupený o takovém rozporu věděl nebo musel vědět. Tento princip lze v zásadě vztáhnout i na sféru obchodních korporací, avšak s tím, že je inkorporován do samostatné úpravy obsažené v § 54 a násl. zákona o obchodních korporacích.

Pravidla o střetu zájmů v zákoně o obchodních korporacích obecně rozlišují mezi jednorázovým střetem zájmů a dlouhodobým či situačním konfliktem zájmů.

V případě jednorázového střetu zájmů jde typicky o situaci, kdy člen orgánu obchodní korporace má s touto obchodní korporací uzavřít smlouvu. Za jednorázový střet zájmů lze označit i situace, kdy má obchodní korporace zajistit či utvrdit dluhy příslušného člena orgánu, či se stát jeho spoludlužníkem. Okruh osob, u kterých může střet zájmů nastat, se však neomezuje pouze na členy orgánů obchodní korporace, ale zahrnuje i jejich osoby blízké nebo osoby jimi ovlivněné či ovládané. Půjde tedy například o situace, kdy do smluvního vztahu vstupují obchodní korporace, v nichž na obou stranách figuruje tatáž osoba (nebo osoba jí blízká) buď jako člen orgánu (ať už statutárního či kontrolního) nebo jako vlastník. Ačkoli nemusí jít vždy o případ, kdy jsou kontrahující společnosti vzájemně majetkově propojeny, je zřejmé, že právní úprava střetu zájmu dopadá i na koncernové vztahy (tedy například kontraktaci mezi společnostmi v rámci téhož koncernu při existenci tzv. dvojitych mandátů, kdy typicky jedna osoba uvnitř koncernu vykonává funkci v orgánech několika společností).

Druhým případem zájmové kolize je tzv. situační konflikt zájmů. Na rozdíl od jednorázového střetu zájmů nejde o kolizi při konkrétním právním jednání, ale o případ dlouhodobého charakteru. Typicky jde o situaci, kdy se například některá z osob blízkých člena orgánu obchodní korporace stane zaměstnancem či členem orgánu společnosti, která je konkurentem obchodní korporace. Stejně jako je tomu v případě jednorázového střetu zájmů, i v tomto případě je okruh osob široký a zahrnuje i

osoby člena orgánu blízké nebo osoby jím ovlivněné či ovládané.

Jak postupovat v případě střetu zájmů?

Zákon o obchodních korporacích předepisuje pro oba dva typy střetu zájmů v zásadě totožný postup, avšak s jinými možnými důsledky. V obou případech platí, že příslušný člen orgánu obchodní korporace je povinen informovat o možném střetu zájmů orgán, jehož je členem, a kontrolní orgán, byl-li zřízen, jinak nejvyšší orgán obchodní korporace. To znamená, že například v případě zájmové kolize člena představenstva akciové společnosti s dualistickým systémem vnitřní struktury je tento člen povinen informovat představenstvo a dozorčí radu společnosti. V případě střetu zájmů člena dozorčí rady vzniká jeho informační povinnost vůči dozorčí radě a valné hromadě společnosti. Právní úprava nicméně umožňuje splnit informační povinnost již pouhou notifikací nejvyššímu orgánu obchodní korporace.

Notifikace střetu zájmů by v každém případě měla obsahovat dostatečně podrobné informace, aby střet zájmů mohl být příslušným orgánem obchodní korporace kvalifikovaně posouzen.

Na základě učiněného oznámení možného střetu se předpokládá, že kontrolní nebo nejvyšší orgán obchodní korporace o daném střetu zájmů rozhodne. V případě jednorázového střetu zájmů je tento orgán oprávněn uzavření smlouvy nebo jiné právní jednání zakázat, pokud dospěje k závěru, že takové právní jednání není v zájmu obchodní korporace. V případě situačního střetu zájmu může příslušný orgán obchodní korporace rozhodnout o pozastavení výkonu funkce člena orgánu na vymezenou dobu.

Právní úprava výslovně nepředepisuje žádnou lhůtu či dobu, do které musí příslušný orgán obchodní korporace o střetu zájmů rozhodnout. Lze dovozovat, že by příslušný orgán obchodní korporace měl o otázce střetu zájmů rozhodnout na svém nejbližším zasedání. Je nicméně nutné vzít rovněž v potaz přiměřenou dobu, kterou orgán obchodní korporace nezbytně potřebuje pro seznámení se s podklady k posouzení otázky střetu zájmů. Například u valné hromady je nutné vzít v potaz rovněž lhůty předepsané pro možné doplnění pořadu jednání. Pokud by příslušný orgán obchodní korporace o otázce střetu zájmů nerozhodl (ačkoliv o ní rozhodnout mohl), lze konstatovat, že možný střet zájmů nebyl příslušným orgánem vyhodnocen jako ohrožující pro obchodní korporaci.

Důsledky porušení zákazu

V souvislosti s problematikou střetu zájmů vyvstává otázka důsledků, které by nastaly v případě, kdy střet zájmů nebyl příslušnému orgánu obchodní korporace vůbec oznámen, nebo kdy příslušný orgán obchodní korporace zakázal uzavření smlouvy či jiné právní jednání představující střet zájmů, avšak tento zákaz nebyl respektován.

Právní teorie není v odpovědi na tuto otázku jednoznačná. Někteří autoři se kloní k názoru, že uzavření smlouvy ve střetu zájmů přes výslovný zákaz příslušného orgánu obchodní korporace, případně při nesplnění oznamovací povinnosti, by mohlo mít za následek neplatnost nebo neúčinnost takto uzavřené smlouvy. Spíše však převažuje názor, že nesplnění oznamovací povinnosti ani porušení vysloveného zákazu na platnost a účinnost uzavřené smlouvy vliv nemá. Člen orgánu obchodní korporace, který oznamovací povinnost nebo vyslovený zákaz porušil, však v každém případě plně odpovídá za újmu, kterou svým protiprávním jednáním obchodní korporací způsobil.

Na definitivní odpověď ohledně důsledků porušení oznamovací povinnosti nebo vysloveného zákazu pro platnost a účinnost uzavřených smluv si nicméně budeme muset počkat na budoucí judikaturu vyšších soudů.

Běžný obchodní styk jako výjimka ze střetu zájmů

Na závěr tohoto příspěvku je nutno upozornit na jednu významnou výjimku týkající se jednorázového typu střetu zájmů. Touto výjimkou jsou případy uzavírání smluv (či zajištění nebo utvrzení dluhů nebo vzniku spoludlužnictví), k nimž dochází v rámci běžného obchodního styku mezi obchodní korporací a osobou ve střetu zájmů (například příbuzný člena dozorčí rady uzavře s bankou standardní smlouvu o vedení běžného účtu). V těchto případech výše popsaná oznamovací povinnost a následné rozhodování příslušného orgánu odpadá, přestože jsou jinak naplněny znaky střetu zájmů. Ani okolnost, že k uzavírání smlouvy dochází v rámci běžného obchodního styku, však samozřejmě příslušného člena orgánu obchodní korporace nezbavuje povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře, resp. povinnosti upřednostnit zájmy společnosti před zájmy jiných osob (s určitými odchylkami v rámci koncernových vztahů).

Ondřej Caska,
advokát

[VEPŘEK CASKA VLACHOVÁ advokátní kancelář s.r.o.](#)

Husova 242/9
110 00 Praha 1

Tel.: +420 222 220 775
Fax: +420 222 220 804
e-mail: info@vcv.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Posouzení shody dle AI Act - zkušenosti z praxe](#)
- [Začínají soudy zohledňovat náklady podnikatelů při plnění právních povinností v oblasti e-commerce?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 35: Ručení za dluhy z podnikání u OSVČ a s.r.o.](#)
- [Holdingové struktury a odpovědnost mateřské společnosti](#)
- [Pokuta 32 mil. EUR pro Dacia/Renault - evropské soutěžní úřady tvrdě došlapují na no-poaching. Měla by Vaše společnost být na pozoru?](#)
- [Právo společníka na informace v s. r. o.: silný nástroj kontroly, ale ne bez hranic](#)
- [Kupní smlouva k nemovité věci bez určení kupní ceny: Nejvyšší soud koriguje katastrální praxi](#)

- [Společnost s podíly 50:50 – právní rizika patových situací a jejich smluvní řešení](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 34: Jednání za společnost – prokura](#)
- [Jak nastavit smlouvy s dodavateli podle nové právní úpravy kybernetické bezpečnosti?](#)
- [Jak soutěžní právo reaguje na pohlcování startupů technologickými giganty aneb fenomén vražedných akvizic](#)